

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Громко Тетяна Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми регіональної лексики української мови.

Стецюк Роксолана Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовної підготовки Кіровоградського юридичного інституту Харківського національного університету внутрішніх справ.

Наукові інтереси: проблеми юридичної термінології та граматики української мови.

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ КОЛОРИСТИЧНИХ АД'ЕКТИВІВ «БІЛИЙ» ТА «СІРИЙ» У ПРОЗІ В. ВИННИЧЕНКА

Лариса ГУЦУЛ (Кіровоград)

У статті досліджується символіка білого та сірого кольорів у прозі В.Винниченка. Встановлюється їхнє функціональне навантаження, семантика та місце у творчому словнику.

Ключові слова: колористичні ад'єктиви, кольороназви, семантика, лексема, понятійна група, пряме значення, переносне значення.

This article deals with the investigate of symbolics of white and grey colors in Volodymyr Vynnychenko's compositions. Their functional loading, semantics and place in the compositions are set.

Key words: coloristic adjectives, names of colors, semantics, lexeme, conceptual group, direct sense, figurative sense.

Письменник світового масштабу і наш земляк Володимир Винниченко привертає до себе увагу і літературознавців, і мовознавців, і філософів, і етнографів, і соціологів, і істориків, і психологів. Яскравість, неоднозначність, оригінальність, розмаїтість, пошук, філософські узагальнення, моральні етичні концепції, символічна наповненість – дивують дослідників, які намагаються наблизитися до **феномена Винниченка**. У творчості цього великого українського письменника, як зауважує дослідниця його творчості О.Савченко, зосереджуються «цілі пласти досягнень як етнокультури, так і культури світової, переплавлені творчим генієм у продукт модерного звучання з винятково виразною національною домінантою» [4, с. 17].

У творчому словнику В.Винниченка значне місце займають колористичні назви, які вживаються в найрізноманітніших контекстах, письменник показує світ у безмежжі кольорів. І хоча кольороназви в досліджуваних нами творах несуть і позитивну, і негативну інформацію, художній світ Володимира Винниченка несе **світло**, – це світ **різнобарв'я, вишуканості, витонченості, незайманості, натхнення та вічності**. Тому, вважаємо, тема нашої розвідки є актуальною. Проаналізувати символіку кольорів Винниченківських текстів – значить ближче підійти до феномена

автора. Мовознавча та літературознавча наука сьогодні все частіше звертається до проблеми значення слова, зокрема смислового навантаження колористичних ад'єктивів у тканині художнього твору. Це питання є необхідним в аспекті розуміння авторської концепції твору, позиції митця, значення тексту в цілому та окремих його компонентів.

Мета нашої студії полягає в дослідженні семантики назв на позначення білого та сірого кольорів у творчості В.Винниченка. Аналізу підлягають оповідання «Суд», «Раб краси», «Салдатики!» «Голод», «Малорос-європеєць», «Студент», «Зіна», «Момент», «Кумедія з Костем», «Федько-халамидник», «Терень» та повість «На той бік» [3; 4]. Реалізація цієї мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) проаналізувати функціональне навантаження білого та сірого кольорів у прозових текстах В.Винниченка; 2) визначити багатство семантики цих кольороназв; 3) з'ясувати їхню частиномовну належність; 4) встановити прямі й переносні значення; 5) показати роль колористичних ад'єктивів у художньому творі В.Винниченка.

Білий колір – це символ чистоти, радості, невинності. Він здавна вважається символом найсвітліших почуттів, хорошого життя, краси, ніжності. У символіці середньовічного християнського мистецтва *білий* означає чистоту [6, с. 557]. Він одержав «значення всесвіту, тобто всього видимого, осяяного небесним світлом. Святий є світлий, *білий*, за найдавнішими переконаннями, тому що сама стихія світла – божество» [1, с. 57]. Білий колір пов'язаний із денним світлом, а отже, із життям. Білий світ символізує все видиме, осяяне небесним світлом. Це колір могутнього Білобога на протилежність володарю тьми та ночі Чорнобогу [5, с. 71]. Це колір-оберіг, який захищає від злих сил. Отже, *білий* колір виражає позитивну семантику.

Тлумачний словник української мови фіксує такі значення прикметника *білий*:

1. Який має колір крейди, молока, снігу, протилежне *чорний* // Який кольором наближається до крейди, молока, снігу; світлий // Уживається як постійний епітет до деяких назв // Вимитий, випраний, чистий // Посивілий, сивий, сивочолий // Зблідлий, блідий // Безколірний, безбарвний, прозорий // У значенні іменника *біле* // У значенні іменника *білі* – фігури в шахах або шашках.

2. На якому є багато білих плям, вибілених предметів і т.ін.

3. Світлошкірий (про расу).

4. Уживається як складова частина ботанічних, зоологічних, технічних, хімічних та інших назв, термінів [7, с. 181].

Понятійну групу *білого* кольору у творчості В.Винниченка становлять такі лексеми: *білий, біліти, побіліти, білявий, білявенький, поблідлий, білий-білий*, а також *блідий, поблідли, зблід, перламутрово-блідий*.

Колористичний образ *білий* створюється не тільки відповідним прикметником, а й іншими лексико-граматичними категоріями: відад'єктивними дієсловами (*білити, побілити, зблід*), дієприкметниками (*поблідлий*), ад'єктивами (*білявий, білявенький, блідий*), складними ад'єктивами (*білий-білий, перламутрово-блідий*).

Лексема *білий*, уживана Винниченком, має широку сполучуваність і використовується як у прямому, так і в переносному значенні. Лексема *білий* використовується письменником у прямому значенні, визначаючи:

1) колір одягу (*білий літній костюм, білий мундир, біла вишивана сорочка*);

2) колір волосся (*білявенький офіцерик*);

3) колір предметів рослинного світу (*білі берези, біле гілля*);

4) колір предметів (*білий папірчик, білі ліхтарі*);

5) колір української хати (*білі хати, біленькі хатки, біліла купка хаток*).

Сприймання кольору людиною пов'язане з його психологічним осмисленням, а тому поряд із прямим, номінативним значенням ад'єктива *білий* у творах В.Винниченка реалізуються й переносні. Переносні значення, ґрунтуючись на народній символіці, поглиблюються й конкретизуються залежно від індивідуально-авторського поетичного бачення [2, с. 17]. У художній мові митця *білий* колір передає переважно позитивне оцінно-характеристичне значення в метафорах: *біле світло, біленький папірчик, поблідлий місяць, перламутрово-блідий місяць тощо*.

Оскільки *білий* колір – це колір-оберіг, який захищає від злих сил, це колір української білої хати, то маємо у Винниченка розмаїття таких колористичних назв: *білі хати, біленькі хатки, біліла купка хаток*.

У Винниченківських текстах лексеми на позначення білого кольору, які мають позитивну семантику, означають:

1. Колір щастя, незайманості, моменту вічності чи дитинства:

Струнки берези, білі, мов оголені до пояса (Момент); Оголені білі берези(Момент); Сама така крупна, груди високі, хистко дрижать під рівними брижами білої вишиваної сорочки (Терень); Біленький папірчик начіплюється на нитку (Федько-халамидник).

2. Ясний, світлий, прозорий:

Вийшли на широку, засяяну білим світлом вулицю (Раб краси);... часами знизу, з того города, який шумів і щоночі сяяв білим світлом в чорне небо (Раб краси).

3. Колір одягу:

Добродій у білім літнім костюмі з чорненькими смужками (Малорос-європеєць); Сама така крупна, груди високі, хистко дрижать під рівними брижами білої вишиваної сорочки (Терень); Навіть вийде в своїм білім мундирі на подвір'я, пройдеться з цигаркою в зубах (Терень).

4. Колір волосся:

Білявенький офіцерик в сивій шинелі (Салдатики!).

5. Колір української хати:

Зліва, з яру, з-над білих хат... (На той бік), Внизу по яру розкотились біленькі хатки... (На той бік); На тім боці яру біліла купка хаток, а серед них сірів самотній млин (На той бік).

Білий колір у творах В.Винниченка має і негативне значення. Це:

1. Колір бруду:

...білим від пороху чоботом (Суд); ...збоку висолоплювалась брудна біла підшивка (На той бік).

2. Беззахисність або смерть (створюють дієслова):

Тонесенький носик побілів і витягнувся (Момент); Толя бачив, як у Федька навіть губи побілили (Федько-халамидник); Страшно якось білили губи (Момент).

3. Жах, напруга:

...Злякано дивився вниз поблідлий місяць..., тікав, із жахом озирався назад, на полум'я (Студент).

Семантична структура колористичних прикметників часто використовується В.Винниченком для протиставлення, для **створення контрасту: білий – чорний і білий – сивий**: *Часами знизу, з того города, який шумів і щоночі саяв білим світлом у чорне небо (Раб краси); Добродій у білім літнім костюмі з чорненькими смужками (Малорос-європеєць); Білявенький офіцерик в сивій шинелі (Салдатики!).*

Досить часто використовує В.Винниченко й негативну властивість білого – відтінок «блідий». Тлумачний словник української мови фіксує такі значення прикметника *блідий*:

1. Без рум'янця, позбавлений природного кольору (про обличчя).
2. Неяскравий, слабо забарвлений // Який слабо світиться, дає слабе світло.
3. Перен. Невиразний, недосконалий.
4. Уживається як складова частина різних ботанічних та інших назв-термінів [7, с. 201].

У письменника він домінує в портретних описах облич у значенні «без рум'янця, позбавлений природного кольору (про обличчя), тобто «змарнілий», «хворобливий», «напружений», навіть «мертвий»:

Бліде, худе лице (Раб краси); Худі, бліді лица їх похмурі; Бліде, зморене голодом і тяжкою роботою лице; бліді лица поблідли ще більше, засвітилися мукою; Офіцер ще більше зблід (Салдатики!); Дивиться вниз поблідлий місяць; З блідого лоба капав ніт (Студент); І лице її було надзвичайно бліде; Лице Зіни було бліде і радісна мука ясно вбачалась на йому (Зіна); На блідих квіточках куців...; Бліде напружене лице (Момент); ...в руці його, блідій і негнучкій... (Кумедія з Костем); Такою блідою й лютою Федько ніколи не бачив свою матір (Федько-халамидник).

Відтінок цього кольору – *перламутрово-блідий* – уживається для передачі позитивної експресії, чистоти: *Місяць став перламутрово-блідий, чистий* (Терень).

Хоча й білий колір є малопоширеним в аналізованих творах, він несе велике смислове навантаження. Домінуючим цей колір з позитивною семантикою є в оповіданні «Момент» та «Раб краси», оскільки ці твори пронизані позитивом, вони психологічно витончені та світлі: **білий колір і художньо обдарована особистість**, де «згуки несли з собою шматки страждання, шматки неவிплаканої журби» («Раб краси») та **білий колір і наближення до чогось фатального**, неминучого й де «щастя – момент. Далі вже буденщина» («Момент»). Бо й світла сама історія короткої любові в драматичній ситуації, тут є протиставлення: усталена мораль – і природність та принадність; молодий порив, апофеоз «великому прекрасному процесу життя», «берези, білі, мов оголені до пояса», – і людська мораль; кохання – і буденщина («Момент»). Позитивом пройнята й художньо обдарована особистість («Раб краси»); і хоч згуки «несли з собою шматки страждання, шматки неவிплаканої журби» – вони через те сміливі й горді, хоч «*білим* світлом в *чорне* небо» вималюваний текст, «гарячі сльози падають Василеві у серце» – перед нами постає талант. На позитив націлює нас і білий колір української хати («На той бік») та вишиваної сорочки («Терень»), колір вічності та дитинства («Федько-халамидник»).

Сірий колір містить усі можливі півтони, писав Й.В.Гете, – від чисто білого до насиченого чорного. Він може бути тлумачений, як колір, що нічого не виражає, й водночас виражає все [6, с. 551]. Тлумачний словник української мови фіксує такі значення прикметника *сірий*:

1. Колір, середній між *білим* і *чорним*; барва попелу // Блідий, з відтінком такого кольору (про обличчя, про людину з таким обличчям // У значенні іменника *сірий*. Тварина сірої масті // Із сивиною (про волосся) // Неяскравий, тьмяний // Безбарвний, однотонний.

2. Хмарний, похмурий (про погоду, ранок, день і т. ін.).

3. Перен. Нічим не примітний, невиразний; безлиций // Позбавлений новизни; одноманітний; беззмістовний // Позбавлений виразності, яскравості, оригінальності.

4. Перен., заст. Який належить до непривілейованого класу; простий.

5. Уживається як складова частина зоологічних, ботанічних, географічних, технічних та інших назв, термінів [8, с. 229].

Понятійну групу *сірого* кольору у творчості В.Винниченка становлять такі лексеми: *сірий*, *сіренький*, *сіре* (субст.), *металічно-сірі*, *засіріло*, *посіріло*, *сіро*, *сивий*.

Колористичний образ *сірий* створюється не тільки відповідним прикметником, а й іншими лексико-граматичними категоріями: відад'єктивними дієсловами (засіріло, посіріло), ад'єктивами (сіренький,

сивий), складними ад'єктивами (металічно-сірі), субстантивованими іменниками (сіре), прислівниками (сіро).

Часто вживана Винниченком лексема *сірий* має широку сполучуваність і використовується як у прямому, так і в переносному значенні. Лексема *сірий* використовується письменником у прямому значенні рідко, визначаючи:

1) колір одягу (*сірі одежі, сіренький капелюшок, сіренька спідниця, сіра ряса, сіра шинеля, сиві шапки*);

2) колір частин людського тіла (*сіре вухо, сіренькі очі*);

3) колір обличчя (*сірі обличчя, сіре лице*).

Частіше поряд із прямим значенням ад'єктива *сірий* у творах В.Винниченка реалізуються й переносні значення: *сірі постаті, сірі люди, сірий тин людей, сіра шинельна маса, сірий вітер, сірів млин тощо*.

У Винниченківських оповіданнях лексеми на позначення сірого кольору означають:

1. Колір одягу:

Солом'яний сіренький капелюшок ...й синенький коротенький піджачок (Суд); Троє людей в сірих одягах (Студент); Світиться в маленьких, сіреньких очах (Терень).

2. Колір частин людського тіла:

Дивиться з ненавистю на кінчик сірого вуха й носа (Суд); Світиться в маленьких, сіреньких очах (Терень).

3. Безрадісний, одноманітний, втомлений, сумний, хворобливий:

Густо облутували їхні сірі, потомлені постаті (Раб краси); Борідка, брови, волосся на голові було ріденьке й сіре, а худеньке личко жовте, як солома (Терень); ...а часом нудна, сіра, стомлена (Терень); Казали люди, що Копанка весь зробився сірий, як вичитував його Терень (Терень); З запалим сірим обличчям (Голод).

4. Голод:

...і на сірих, висмоктаних голодом обличчях (Голод); Три сірі постаті... (Голод); ... повзаючі, голодні, сірі люди (Голод).

5. Велич і сила природи:

...Василь виходив далеко-далеко у поле, так далеко, що тільки ледве видно було різнокольорові вогні станції та сіре сяєво над городом (Раб краси); ...і сіре сяєво, схоже на сяєво, що малюють над святими, стояло над ним (Раб краси); ...Яка стала чудна річка! Вся сіра, покопирсана, ряба (Федько-халамидник); ...бігла [маленька комашинка – Федько] серед страшних сірих крижин (Федько-халамидник); ...як це створіння топтало ту сіру купу криги (Федько-халамидник).

6. Звичне, ніяке, миршаве, скромне, просте:

... довго ошукавши в небі дзвенячого жайворонка, нарешті бачив його близько від себе – сіренького, миршавого, звичайнісінького (Терень); То

сіренька птичка (Терень); Дорога, майнувши сірим хвостом, безшумно сховалася в зелені хлібів (Терень).

7. Самотність:

Дорога круто спускалась вниз, сіра, самотня, порожня (Терень).

8. Маса (людей, тварин):

Вся сіра маса худоби сунеться помалу (Федько-халамидник); ...рівний живий сірий тин людей (Салдатики!).

9. Страх, невідомість:

Всі напружено дивляться на щось сіре і довге, що повзе з-за лісу по чорному зораному полю (Салдатики!); А сіре повзло, мов велика гадюка (Салдатики!); Всі не спускали очей з сірої гадюки, що вже переверталася помалу у рівний живий сірий тин людей (Салдатики!); Темно, сіро, страшно (Федько-халамидник).

10. Функція щастя народження:

Серед дерев засіріло... Засивіло небо... Засиніло небо (Момент).

Завдяки цим кольорам створюється градація: засіріло, засивіло, засиніло.

У повісті «На той бік» лексеми на позначення сірого кольору мають негативне забарвлення і створюють переважно тяжку гнітючу атмосферу, відчуття невизначеності. Вони означають:

1. Маса (пролетаріат, «пролетарські тіла»):

...чого така жорстокість і лють у цієї сірої маси і звідки вона? Сіра маса не читала Маркса; ...все було й є чуже цій сірій шинельній масі; ...ви не спините тої сірої маси вітряків, що вимахує крилами, від того не спиниться рух, що є наслідком цілої історії.

2. Колір одягу:

Сіренька пом'ята спідниця; ...сіра, пожована безладним сном шинеля з гранатом за поясом; ...як піп серед жінок у сірій рясі; а двоє в шинелях і сивих, солдатських шапках..

3. Похмурість, сірість, буденність природи:

Цей вітер був сірий, як небо; ...дорога...збігала вниз стьожкою небіленого сірого полотна; За Соснівкою небо посіріло; І небо похмурнішало, і сонце невдоволено наморщило сиві хмаряні брови.

4. Жорстокість:

І добродушності вже не було в його запалих, металічно-сірих оченятах.

Семантична структура колористичних прикметників використовується В.Винниченком і для протиставлення, для створення контрасту: сірий – червоноармійський, сивий – білявенький: вітер «був сірий, як червоноармійська шинеля, похмурий, колючий, рвучкий» («На той бік»), Білявенький офіцерик в сивій шинелі (Салдатики!).

Знаходимо у творах письменника й *сивий* колір. У Винниченка *сивий* – це колір одягу (напр., *сиві, солдатські шапки*), цей колір він використовує і при змалюванні природи (напр., *сиві хмаряні брови*).

Отже, найчастіше сіра фарба в письменника має значення буденного, безрадінного, одноманітного, сумного, хворобливого, це колір голоду й жаху. Аналіз показує, що в художньому світі В.Винниченка колористичний ад'єктив *сірий* має негативну семантику.

Для пера митця характерне й нагромадження кольорів, різнобій. Різнокольорову гаму спостерігаємо в повісті «На той бік», оскільки автор змальовує людину, яка *шукає* – вона шукає модель, за допомогою якої можна було б виправдатися перед собою й залишитися собою в умовах калейдоскопічної зміни подій та соціально-політичних векторів життя суспільства. Нагромадження кольорів спостерігаємо в портретній характеристиці доктора Верходуба (автор портрет змальовує двічі): *... припорошені срібною сивиною, але ще бадьоро-чорні вуса...; Ніс був гордістю доктора Верходуба: злегка смуглявий, витончений, з жовтої слонової кістки...; Жилет же самий був раз-у-раз і неодмінно одного й того самого фасону, крою й кольору: сталево-сірий з ніжними зеленими точечками, високий аж до комірчика і з чорною пасмушкою по краях*.

Коли прийшла революція – в описі героя вже відсутні кольори; назви кольорів замінені на: *«задрипане пальто й пролетарський картузик з облупленим козирком», «істота, яка хотіла схвати все тіло в наперсток, закотитись під шафу й лежати там довго й непорушно», «істота здригувалась, шулилась, ховалась, жадно і швидко їла в кутку»*.

На початку повісті «На той бік» революція описана взагалі без кольорів: *...отут серед громового ригання гармат, змерзлого цокотіння зубами кулеметів, серед гуну чобіт, серед приставлених до грудей забризканих кров'ю револьверів, серед жахних очей, серед штукатурки, що валиться тобі на голову з проваленої стелі, серед штукатурки всього твого розваленого життя, що валиться на твою душу*. Але в підтексті ми відчуваємо різнокольорову гаму фарб – червоний, сірий, чорний, жовтий, білий, блідий тощо, тобто в чітких кольорах бачимо ту жахливу, хаотичну, криваву реальність.

Портрет Ольги митець малює також різними фарбами: *Вона була в англійському капелюсі з чорним пером, у чудесному синьому костюмі, в лякованих черевичках; І очі не Наядині, не сірі, а сині, теплі; Навпаки, їй треба було більше на очі насунути молдаванського рушника, замотать у нього все лице, схвати морську синявість, пінну білявість, вечірню малиновість його*. Коли ж панна Ольга зізналася, з якою метою вона йшла, синій колір, який домінував у її описі раніше, змінюється, щезає: *«Сині очі Наяди зникли. Це були дві темні, каламутні, з тьмяним, моторошним блиском западини. Малинові уста покрилися сірим попелом і весь час дрібно дрижали...»*.

Революція для Винниченка – це хаос, тому він використовує різнокольорову палітру: Цей (вітер) був сірий, як небо, як червоноармійська шинеля, похмурий, колючий, рвучкий... А дядько раз-у-раз натягав на буряково-червоні вуха комір свитини й натовкмачував на голову зеленого кашкета, в якого збоку висолоплювалась брудна біла підшивка.

Таким чином, аналіз показує, що назви на позначення білого та сірого кольорів у текстах Володимира Винниченка несуть у собі як позитивну інформацію, так і негативну. Панівним білий колір з позитивною семантикою є в оповіданні «Момент» та «Раб краси», оскільки й самі ці твори пронизані позитивом – вони психологічно витончені та світлі: білий колір і художньо обдарована особистість, де «згуки несли з собою шматки страждання» («Раб краси») та білий колір і наближення до чогось фатального, неминучого й де «щастя – момент» («Момент»). Це колір української хати («На той бік»), вишиваної сорочки («Терень»), колір вічності та дитинства («Федько-халамидник»). Негативне значення кольороназва білий має, коли означає беззахисність або смерть («Момент», «Федько-халамидник»), це колір бруду («Суд», «На той бік»). Особливо яскравою семантика білого (блідого) кольору виявляється в портреті («Раб краси», «Салдатики!», «Зіна», «Кумедія з Костем») – носик побілів, бліде худе лице, бліді лиця поблідли. Сіра фарба у прозі художника найчастіше є символом безрадісності, буденщини, хвороби, суму, голоду й має негативну семантику («Голод», «Терень», «Раб краси»). У повісті «На той бік» лексеми на позначення сірого кольору створюють тяжку, гнітючу атмосферу та відчуття невизначеності; цією фарбою малює В.Винниченко і пролетаріат як масу, й описує буденність, сірість та похмурість природи, й асоціює цей колір із жорстокістю. Характерне для Винниченківського тексту й нагромадження кольорів (особливо у повісті «На той бік») – яскраво це виявляється в портретах та в описі жахливої, хаотичної реальності.

Отже, колористичні ад'єктиви білий та сірий займають значне місце у творчому словнику В.Винниченка. Вони вживаються в різноманітних контекстах як у прямому, так і в переносному (частіше) значенні та мають певне смислове навантаження.

Наступні розвідки будуть присвячені всій палітрі кольорів, усьому різнобарв'ю, що характеризує Винниченківську манеру письма. У подальших дослідженнях із цієї проблеми варто звернути увагу на функціонування кольорів у межах просторово-часового контексту, еволюцію кольоропозначень, глибоку психологію кольору в текстах В.Винниченка. І тоді можна буде ще трохи наблизитися як до феномена кольору, так і до феномена Винниченка.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Афанасьев А.Н. Поэтическое воззрение славян на природу: В 3 т. – Т. 1. – М.: Современный писатель. – 1995. – 411 с.

2. Бобух Н. Колористичні ад'єктиви білий і чорний у поетичному тексті // Наукові записки. – Випуск 44. – Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2002. – С. 15–19.
3. Винниченко В. Раб краси /Упорядкування, передмова, примітки Панченка В.Є. – К.: Веселка, 1994. – 382 с.
4. Винниченко В. Вибрані твори /Упорядкування текстів та передмова О.М.Савченко. – Харків: Видавництво «Ранок», 2009. – 352 с.
5. Войтович В. Українська міфологія. – К.: Либідь, 2002. – 298 с.
6. Керлот Х. Словарь символов. – М.: REEL-book, 1994. – 608 с.
7. Словник української мови. Т. I. – К: Наукова думка, 1970 – 1980. – С. 181, 201.
8. Словник української мови. Т. IX – К: Наукова думка, 1970 – 1980. – С. 229.
9. Энциклопедия символов. – М.: Издательство АСТ; Харьков: Торсинг, 2003. – 591 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Гуцул Лариса Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови КДПУ ім. В. Винниченка.

Наукові інтереси: лексична семантика, акцентологія ономастичної лексики, відтопонімний словотвір.

СЛОВОТВІРНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕВЕРБАТИВІВ У ПРОЗІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Інна ДЕМЕШКО (Кіровоград)

У статті розглянуто мовну організацію мови письменника, досліджено словотвірні й морфологічні особливості девербативів у канві прозових творів В. Винниченка, здійснено спробу проаналізувати специфіку використання апелятивної й пропріальної лексики в прозі письменника.

Ключові слова: девербатив, формант, словотвірний тип, словотвірна модель, морфологічні явища, апелятивна лексика, пропріальна лексика.

The article deals with the issues of linguistic organization of the author's language, word-building and morphological features of verbal derivatives in the canvas of Vynnychenko's prose are investigated, an attempt to analyze the specific use of appellative and proprietary vocabulary in the author's prose is made.

Key words: derivative, formant, word-building type, word-building model, morphological phenome, apelative lexics, propriative lexics.

Мовний стиль доби, концептуальне відтворення світу позначаються на поетичному ідіолекті письменника. Художня мовотворчість розкриває національно-культурні особливості народу, національно-мовні характеристики. Показовою в цьому плані виступає мова В. Винниченка, представлена прозовими творами. Мовно-художня практика письменника становить собою певну систему, специфічною рисою якої є художньо-естетична цілеспрямованість її компонентів. Одним із них є стилістичні особливості словотвору прозових творів В. Винниченка.

Теоретичні питання лінгвостилістичних особливостей художньої мови розроблені в працях В. Виноградова, Н. Арутюнової, А. Вежбицької, Ю. Степанова, О. Ревзіної та ін. учених, а також у працях українських